

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antonii Mariae Gratiani A Burgo S. Sepulchri Episcopi Amerini De Vita Joannis Francisci Commendoni Cardinalis Libri Quatuor

Graziani, Antonio Maria

Parisiis, 1669

Cap. IX. De Bernardino Ochino, aliisque per eum è Polonia pulsis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9616

obsequi vulgi studiis, & turbulentissimi, & audacissimi cujusque libidini obnoxii agere cogantur. Id tum ne fieret vna obstitit vigilantia Commendoni, atque industria, quâ factum est, vt & Rex pecuniæ collationem, quam voluit, sit consecutus, & animadversâ fraude, ac malitiâ hæreticorum, etiam in posterum intentiores ad cavendum, & Rex ipse, & Catholicorum Principes fuerint.

*De Bernardino Ochino, hæreticisque aliis per
eum à Polonia pulsis.*

CAPUT IX.

PATEBAT eo tempore Polonia non civium modò, sed exterorum quoque licentiæ, quorum erat omnium mira impunitas. Quicumque aut ob noxam, malumque in religione sensum, patriâ pulsus, aut ne sub legibus viveret sponte profugus, in Poloniam se veluti in asylum conferebat. Ibi nemini deerat ex nobilium numero aliquis, qui in fidem receptos tegeter, foveretque, alii insitâ vanitate ingeniis, alii rerum ipsarum novitate illiciebantur. Ex Germania, Gallia, Italia corruptores aderant, ac prohibente nemine, & inanissimo quoque dictis applaudente, sua quisque somnia venditans, cœtus æmulantium studia profligatæ doctrinæ habebant, & li-

centiâ linguæ grassabantur. Eòdem Bernardinus quidam Ochinus confugerat, & præter cæteros magno concursu, & assensu audiebatur. Is erat ex Etruria Senensis civis, qui cùm primam ætatem inter Franciscanos, quos Minores vocant, egisset, inde deflexisse eos à moribus priscis, longèque à Magistri ratione aberrasse ferens, quæ contemptu humanarum rerum contineretur, secesserat ab iis, nactúsque sententiæ suæ sectatores, quos & auctoritas ejus & amor religionis attraxerat, societatem Capuccinorum revocatis Francisci institutis, cum Matthæo quodam Urbinate, antiqui moris, & magnæ simplicitatis, atque innocentiae homine constituerat. Horum est vita omnis (nam propagata inde disciplina est, ac per omnem Italiam latè diffusa, vigetque nunc maximè sanctissimis, & innocentissimis referta viris) dura atque inops; cibus illis, victúsque in dies quæsitus simplex sine lenocinio, aut conditione vlla: pellere non irritare famem, corporique alimenta præbere, non etiam oblectamenta volunt: quod crebris insuper jejuniis, vigiliisque exercitum, domitúmque habent, quo purior mens, solutiórque divinarum rerum contemplationi, atque cultui vacet. Vestitus cæteræ vitæ congruens horridus, vilisque, vnicâ tunicâ, ac brevi pallio operiuntur, è ciliciis, aut non ab simili materiâ confectis, perpetuóque iisdem nullo æstatis, aut hyemis discrimine, sine calceis nudo pede per nives, per saxa, aspretaque incedunt,

42

crepidati tantùm sacra faciunt. Quietem aut humi, aut perangusto grabato, stramentove recumbentes, capiunt, non aliâ, quàm quâ amiciuntur veste contacti. Domicilia eorum rarò in Urbibus, pleraque omnia in solitudine hominum. Denique omnis est in eo disciplina, vt à corpore, humanisque curis abstractus animus divinis operetur rebus, paupere victu, cultuque, & religione gaudens. Ochinus aliquot annos in illa asperâ, atque egentis vitæ patientia perduravit. Pascebat scilicet, sustentabatque animum hominis mirè levis, & sui amantis, & ad omnem asperitatem perferendam firmabat gloria, & sanctitatis opinio, quæ illum sic viventem est consecuta. Et fuit præterea vir ipse non ineruditus, quamquam majori multò verborum, quàm rerum doctrinâ excultus, sed patrio sermone (nam Latinas litteras vix didicerat) in eo quod sciret adeò comptus, ornatuque, & copiosus, vt mirum in modum captos specie, ac nitore orationis teneret audientium animos. Nam hominum nostrorum plerique conciones, quæ more antiquitus tradito de divinis rebus in templis habentur, frequentant, celebrantque, non tam quidem, quo mentem præceptis cælesti doctrinâ haustis instruant ad religionem, ad pietatem excitent, quàm quòd ducuntur orantis ingenio, & genere illo speciosæ, & omnibus luminibus, omnibus vndique floribus exornatæ, atque expolitæ orationis delectantur. Cæterùm inde nihilo meliores effecti,

Q iij

planè iidem abeunt, qui venerant. Pari vanitate Concionatores ipsi quidam, quò sibi audientiam faciant, hanc ipsam delectationem studiosè aucupantur, auriúmque voluptati omni arte morigerantes inserviunt omni verborum lenocinio, atque omnibus orationis illecebris influere in animos student. Quibus mihi non fructus, vtilitáſque proposita populorum, esse videtur, quos docendos, instituendóſque ſuſceperunt, cujus rei cauſá is eſt in Rempublicam vſus concionandi introductus, ſed placere ipſi, laudarique, quàm proficere alios malle. Quò enim de rebus maximis, atque graviffimis, de Deo, de pietate, de religione, de vitæ diſciplina, ſacratis in locis ante aras, ante ſimulacra Dei, & veluti ipſius inſtinctu numinis dicentibus, inanis ille, atque indecorus apparatus, ſonitúsque verborum? Quò illa tanto artificio, & varietate diſtincta, tanto delibuta fuco, tot floſculis conſperſa, tot compta concinnis, tot denique coloribus illita, atque picta oratio? Et hi quidem quam vim, quam auctoritatem habeant aut ad impellendos, aut ad continendos homines, vt vitiis abſiſtant, virtutem amplectantur? qui in re tam ſevera tam leves, ac diſſoluti ſint, & permulcendis modo animis, ac ſuavitate perfundendis, non frangendis, evincendíſque intendant? In quo tanta eſt ſæpe quorundam intemperantia, tantum blandiendi, ac placendi ſtudium, vt nullá quid rem, quid locum, quid ipſos deceat, ratione habitâ, ne te-

iii 9

nerioribus quidem, & amatoriiis verbis interdum abstineant. Quis non tam animi à terrenis abducti curis ad cælestium cogitationem eriguntur, quàm titillantur sensus, & ad jucunditatem, voluptatémque molliuntur. Res sacræ, divinæque puram, castam, simplicem orationem, quales mores desiderant: verba delecta, si vis, non tamen nimia cum cura exquisita, & vndique excerpta, vt dignitatis major, quàm gratiæ, ac leporis ratio habita videatur. Sententiæ, quæ gravitate, ac severitate laudentur, non tantum specie, ac venustate placeant: quæ admirationis, ac terroris audientibus, quàm delectationis plus incutiant, perrumpant pectora, vnde noxios affectus expellant, non molliter influentes foveant; denique doceant, & ad probitatem, pietatémque instituant, non ad levitatem, vanitatémque erudiant. In Ochino (vt ad institutum revertamur) præter eloquentiæ famam, & hanc ipsam orationis suavitatem, & cultum, ætas, genus vitæ, horridus ille ornatus Capuccinorum, promissa, & fluens infra pectus barba, argentea canities, pallor, ac macies oris, & magno studio, artèque simulata imbecillitas corporis, & sanctitatis opinio, propè excefferant humanæ admirationis modum. Ubi cumque concionaturus esset videre erat excitas sedibus suis civitates, nulla templa multitudinem capiebant, mulierum turba pæne major, quàm virorum. Si quò transisset, vndique ex omnibus locis occurfus ad eum au-

diendum fiebant. Nec verò à plebe solùm ille, humilibúsq; , sed à principibus quoque viris, regulísq; colebatur. Advenientem hospitio, obviam itionibus accipiebant, pari studio, honoréque abeuntem prosequiebantur: & ipse quantum poterat omni arte augere famam, ac venerationem sui. Iter non aliter, quàm ex disciplina nudis pedibus facere, tam tenui valetudine ætatéque jumento insidentem nemo vidit. Quæ vitare nequivisset Principum hospitia ingressus, magnificentiâ ædium, vestium, ornamentorum, nihil de instituto moveri. Apparatis epulis adhibitus cibo non plus vno, eoque communi, ac simplici vescebatur; pari vini abstinentiâ. Datis lectis mollibus, ac pulchrè stratis, oratus, uti fessa membra quiete commodiori cubili sumptâ reficeret, humi extento pallio cubabat. Hinc incredibile est, quantum ejus nomen totâ Italiâ, quantus illi honor ab omnibus haberetur. Cæterum ut falluntur qui certam gloriam, quæ tantum in vera virtute firmè consistit, fictâ virtutis imagine se consequi posse, & diurnam pietatis simulationem sustinere mente aliter affecti sperant, inflatus, elatusque tantis hominum in se studiis, tantâ sui prædicatione, animus sua sponte levis, & inconstans adeò sibi placere, sese amare, ac tanti suam æstimare fortunam cœpit, ut spem ad immodica, vastaque homo Capuccinus adjiceret: Sed cum apud Pontificem Maximum non quanti ipse crediderat se, suaque in Rempublicam,

blicam, ac religionem merita fieri, nec spei, & cupiditati suæ Pontificis iudicio responderi intellexit; mente malâ irâque stimulante, ne continere quidem se potuit, quin ex ipsis concionibus quædam interdum sub ambagibus jaceret, queis Pontificis ipsius majestas, auctoritasque perstringi, minuîque videbatur. Hæc vbi excipi, animadvertique sunt cœpta, & in vulgus quoque suspicio manavit, sub tanta sanctitatis ostentatione ambitiosum, & contumacem latere animum; paulatim digredi ab illo homines, in diésque senescere ejus fama, gratia quoque, quâ latissimè pollebat, languere, minuîsque quàm antea frequentari. Postremò cum ad ipsum quoque Pontificem ea delata essent, Romam ire, & purgare sese, & coràm diluere, quæ objicerentur, jubetur; nec tamen vincula, aut custodes adhibiti, sive parum creditum criminibus, sive tantum dignitati ejus tributum. Veronæ apud Joannem Matthæum Gibertum civitatis ejus Episcopum fortè erat, cum Pontificis maximi voluntas perlata ad eum est, quem commotum, dubitantemque cum sensisset Gibertus, vir cum egregiè pius, & Episcopalis officii laude excellens, tum Ochini ipsius ob innocentia opinionem in primis studiosus, magnopere hortatus est eum, ut porro Romam iret, & veritate fretus animi, ac sententiæ suæ rationem apud quos Pontifex jusisset, exponeret, eaque, de quibus insimularetur, constanter refelleret. Ille deterrente hinc

R

metu ex pravæ mentis conscientia, inde hominum existimationem verens, si defugere iudicium videretur, Veronâ profectus consilii atque animi anceps, tamen Bononiam vsque processit. Ibi tum erat Legatus Gaspar Contarenus Cardinalis, à quo benignè quidem pro pristina amicitia hospitio est acceptus, sed facultatem cum Legato de rebus suis colloquendi, quam cupiebat, non habuit, quòd æger Contarenus tum maximè decumberet eo morbo, qui supremus illi fuit. Itaque manere, atque opperiri tantisper, dum Cardinali melius esset, iussum; ut est suspicax eorum ingenium, qui gravis alicujus delicti conscii sunt sibi, qui omnia circumspiciunt, omnia timent, & quam meriti sunt pœnam semper ante oculos versantem habent, ingens hominem occupavit suspicio, ne per simulationem valetudinis, ipse à Legato detineretur, quo inde appositâ custodiâ etiam invitus ad dicendam causam Romam perduceretur. Hoc metu percitus, cum rogando, instandoque introductus tandem ad Legatum esset, & cum æstuantem feбри tantum salutasset, eâdem nocte fugæ consilium cepit: sumpto communi sago, abjectoque cucullato indumento primus disciplinæ ejus desertor cujus auctor extiterat, ad hæreticos transfugit; atque hic finis illi mentiendæ sanctitatis, & ferendæ alienæ personæ fuit. Cum enim ad eos homines, atque in illa castra venisset, ubi in summa rerum omnium impunitate pro ingenio cujusque, ac libidine vi-

vebatur, ita se statim in eorum formavit mores, ut ab illa continentia, ac modestia professione, votoque, quo constrictus erat, sacerdos, & Capuccinus, & sexagenarius sibi ante omnia virginem juvenulam per matrimonii nomen junxerat, omni que exuta jejunandi, vigilandi, precandi, corporis domandi consuetudine, memoriaque, cum adolescentula vxore liberis operam daret, atque vitam penitus eadem cum caeteris licentia institueret, ut non immerito prioris vitae austeritatem, ac religionem occultae ambitioni, novam intemperantiam moribus suis adscribe- rent homines, sed ut ferè perfugis vsuvenit, initio benignè, mox per contemptum habitus, spre- tusque, apud quos in summo se honore futurum speraverat, ad tuendam nominis sui auctoritatem, quod in primis populare, ac plausibile rebatur, totam aggredi religionem, nec contentus iis, quae tum erant falsae, & ab Ecclesiae scitis abhorren- tes opiniones, novas ipse invenire, conflare, & comprehensas scriptis in vulgus edere, quae ex Etrusca in Latinam linguam amici vertebant. Et quidem non, ut alii, de perturbata morum disci- plina, de Ecclesiae institutis, de cibis vetitis, de coelibate vita sacratis hominibus indicta, negato- que conjugii jure, de divina hostia populo aut in altera, aut in utraque specie impartienda, caete- risque hujusmodi, quae quamquam gravia, & ad- versantia veritati, tamen solemnia illis jam, & vsitata, sed audacius se in ipsum profundum im-

mergens, ne senescentis Lutheri signa secutus videri posset, ac signifer ipse, atque dux ferretur, in ipsam Dei notionem invasit; & sententiis Ecclesiæ discerptis, partibus, personisque confusis, & aut revocatis antiqui Arii opinionibus, aut deterioribus additis, ipsius nomen, atque vim Trinitatis nefariè, ac sceleratè impugnare, atque perturbare cœpit, prorsusque ad ultimum impietatis præceptis ruere, & cum initio apud Helvetios confedisset, pari inde inconstantia sedes, atque fidem in dies mutans, omnem pervagatus Germaniam, Britanniamque atque undique explosus, postremò se in Poloniam contulerat, & Cracoviæ, ut ostendimus conciones, cœtusque habebat. Referre hinc non pigebit verba ipsa orationis ejus, quam primam ad Italicos homines habuit, qui studio videndi, atque audiendi hominem frequentes quot Cracoviæ erant (& plures ibi negociabantur) ad illum adierunt; quæ nobis ipsi retulere, qui interfuerunt. Hos fratres
 » appellans, Cavete, inquit, putetis ad alium vos
 » hodierna die visendum, quàm ad verum JESU
 » CHRISTI Apostolum accessisse; Quin ego plu-
 » res, & majores pro nomine, atque gloria Christi,
 » & pro illustranda cœlestium rerum veritate, la-
 » bores, atque ærumnas perpeffus sum, quàm aut
 » fides fiat pati hominem posse, aut vllus Apосто-
 » lorum vnquam tulerit. Neque verò propterea
 » quòd mihi, ut illis, edere miracula, atque por-
 » tenta facere datum non est, fidei minùs nobis

debetur, quàm illis, nam eadem nos ab eodem
 accepta Deo docemus: ac satis magnum miracu-
 lum, atque prodigium est ea à nobis perferri po-
 tuisse, quæ tulimus. Atque hæc ille de se, ex
 quibus vanitas hominis, & fastus facilè perspici
 potest. Verùm ad cætera sacrilegæ doctrinæ por-
 tenta addiderat novum argumentum dialogorum
 de Polygamia, (sic enim evulgatum à se librum
 inscripserat) in quibus colloquentes secum quos-
 dam facit, qui rationibus, exemplisque ex sacro-
 rum librorum monumentis, & ex utilitate Rei-
 publicæ detortis, cuiquam plurimos gigni, ac
 procreari filios, sobolémque ac multitudinem
 propagari conducit, non licere solùm, sed etiam
 præcipi Christianis hominibus asseverant, quas,
 & quot cuique placitum fuerit ducere, atque ha-
 bere vxores: sic intrudere nobis Barbarorum ri-
 tum conabatur, quibus nulla fides, nullus conju-
 galis amor, nulla charitas liberorum, nulla san-
 guinis necessitudo, quæ omnia illis multitudine
 distractis vilia ducuntur; quippe alii decem, alii
 plures pro cuiusque facultatibus, aut libidine
 alunt vxores. Adeò Capuccinum hominem præ-
 teritæ continentiæ pœnituit, ut cum ipse refra-
 ctis legum vinculis, incestis se, atque innuptis
 contaminaverit nuptiis, ad evertendam inde ma-
 trimonii sanctitatem, turpis nequitia magister
 coortus sit, cuius vim, atque nomen adeò san-
 ctum esse hominibus Christianis Deus voluit, ut
 virum vxorémque, veluti mentem corpúsque,

vnum ex duobus fieri præceperit, penitusque alterum alterius voluntati subjecerit, & fœdere sempiterno, & indissolubili junxerit, sic vt iusti conjugii solvendi, dirimendique jus ne illi quidem ipsi reliquerit, quem potestatis suæ vicarium inter homines constituit. Hunc igitur, alióque perniciosis opinionibus per Poloniam grassantes Commendonus cum apud Principes, & maximè apud Regem redarguens, crebris sermonibus incesset, tenuit, vt Senatusconsultum fieret, vt exteri hæretici omnes à Regno abire cogerentur. Ita Ochinus Poloniâ excessit, ac omnibus jam terris extorris, ac profugus, cum in vili Moraviæ pago à veteri amico hospitio esset acceptus, ibi senio fessus cum vxore, ac duabus filiabus, filioque vno peste interiit.

De nationali Concilio per Commendonum rejecto.

CAPUT X.

EXPURGATA perditis hominibus Poloniâ, & illis seditionum flabellis amotis, facilius fuit gentis quoque ipsius licentiam paulum cohibere, & à templis sacerdotibusque vim, atque injuriam prohibere: sed hæreticorum capita, in quibus erant Principes nobilitatis, & homines summæ potentiæ, & magnæ cum apud multitu-